

Смсова В. Л.

доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, організації виробництва та теоретичної і прикладної економіки Українського державного хіміко-технологічного університету

Федорова Н. Є.

кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, організації виробництва та теоретичної і прикладної економіки Українського державного хіміко-технологічного університету

Побива В. О.

студент-бакалавр

Українського державного хіміко-технологічного університету

Smiesova Viktoriia

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at Department of Entrepreneurship, Organization of Production and Theoretical and Applied Economic Ukrainian State University of Chemical Technology

Fedorova Natalia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Organization of Production And theoretical and Applied Economic Ukrainian State University of Chemical Technology

Pobyva Vladyslav

Student-Bachelor

Ukrainian State University of Chemical Technology

ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

Анотація. У статті обґрунтовано теоретико-методологічні засади інновацій та визначено вплив інновацій на соціально-економічний розвиток суспільства. Проаналізовано стан і тенденції інноваційного розвитку країн світу та України. Виявлено основні сфери інноваційного розвитку країн – інноваційних лідерів, проаналізовано економічні та інституційні умови, які створено у цих країнах для розвитку інновацій. Визначено основні проблеми і чинники, які обмежують реалізацію інновацій в Україні. Обґрунтовано основні інструменти активізації інноваційного розвитку вітчизняної економіки. Доведено необхідність системного вирішення зазначеної проблеми і реалізації державою політики, спрямованої на стимулювання інноваційної активності підприємств та спільної реалізації інноваційних проектів державою і бізнесом.

Ключові слова: економічний розвиток, інновації, інноваційна діяльність, інноваційна політика, світове господарство.

Вступ та постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку господарства інновації створюють засади для досягнення інтенсивного типу суспільного відтворення та формування економіки, яка базується на інтелектуальних ресурсах, інформаційних технологіях, досягненнях науки і техніки, виробництві високотехнологічних товарів та послуг. В процесі господарської еволюції з'явилися інноваційні продукти і технології, які залишилися непоміченими або тільки давали поштовх для подальших прогресивних змін у суспільстві, і одночасно відбувалися інноваційні зрушення, які забезпечили кардинальні зміни технологічного укладу та були підґрунтям для формування господарської системи, заснованої на інноваційних перетвореннях та їх активному впровадженні у суспільне життя. Останні обумовили прогресивний соціально-економічний розвиток суспільства.

Відповідно однією з актуальних проблем сучасного етапу розвитку господарства є побудова суспільства, в якому існують сприятливі умови для створення і реалізації інновацій. Вирішення цієї проблеми вимагає наукового аналізу стану і перспектив розвитку інноваційної

діяльності у країнах світу, а також обґрунтування впливу інновацій на економічний і соціальний розвиток суспільства. Як відомо з економічної теорії, економічний розвиток в першу чергу виявляється у кількісно-якісних змінах продуктивних сил, якісних зрушеннях виробництва, активному застосуванні новітніх технологій, досягненні інтенсивного типу відтворення, що обумовлює зміни у матеріальному випуску і добробуті суспільства. Одночасно соціальний розвиток передбачає підвищення рівня освіти, науки, охорони здоров'я, кваліфікації та досвіду працівників, рівня й якості життя населення, зміну соціально-економічного положення і статусу людини. Тому розвинені країни створюють таке економічне та інституційне середовище, в якому інновації, виробництво і суспільство тісно взаємодіють і формують єдине ціле, що у підсумку призводить до підвищення рівня соціально-економічного розвитку цих країн. Пошук більш дешевих джерел енергії, робочої сили та сировини дозволяють створити оптимальну комбінацію економічних ресурсів, знизити вартість і підвищити якість кінцевого продукту, а інтеграція стає основою для розширення партнерства,

освоєння нових ринків збуту і появи супутніх послуг, обміну досвідом, удосконалення технологій і способів виробництва, розвитку людського капіталу, науки й техніки, прийняття нових рішень державою і підприємствами у сфері економічної політики, підвищення ВВП на душу населення. Тим самим інноваційні перетворення охоплюють усі сфери економічного і соціального життя суспільства, всі економічні рівні – від нано- і мікро- до мегарівня, створюють засади для підвищення конкурентоспроможності та оновлення виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий аналіз інноваційної проблематики є досить широким. Вагомий внесок у розробку основних положень і понять теорії інновацій здійснили Менш Г. та Шумпетер Й. А. [1–2] Сучасні вітчизняні й закордонні економісти Бажал Ю., Гець В., Осецький В., Федулова Л., Чухно А., Яковець Ю. обґрунтували сутність і види інновацій, чинники, які їх стимулюють і обмежують, виявили характер зв'язку між інноваціями та економічним розвитком, а також визначили принципи інноваційної політики держави [3–7]. Крім того, науковцями здійснювалися дослідження інноваційної діяльності, об'єктів і суб'єктів інновацій, напрямів інноваційної діяльності, які дозволили їм визначити чинний потенціал розвитку інноваційної діяльності та обґрунтувати прикладне значення інновацій для національної економіки [8–11]. Зазначені науковці проаналізували також окремі аспекти сучасного стану розвитку економік зарубіжних країн та реалізації інновацій. Однак, не зважаючи на досягнення вчених-економістів у сфері інновацій, дана проблематика є не до кінця дослідженою і вимагає подальшого розвитку. Йдеться у першу чергу про необхідність аналізу розвитку інноваційної діяльності у країнах світу, обґрунтування чинників, які обумовлюють їх лідерські (аутсайдерські) позиції, економічних та інституційних умов, які створено у цих країнах для розвитку інновацій, а також впливу вказаних умов на соціально-економічний розвиток цих країн.

Метою статті є аналіз тенденцій інноваційної діяльності у країнах світу, виявлення чинників та обґрунтування основних напрямів стимулювання інноваційного розвитку в Україні.

Результати дослідження. Економічна наука і господарський досвід засвідчують, що інновації є основою розвитку країн світу. Однак при цьому науковці так і не сформували єдиного підходу до розуміння сутності інновацій. Так,

Й. А. Шумпетер розумів під інноваціями «нові комбінації факторів виробництва», що передбачають: виготовлення нового блага або створення нової якості блага; впровадження нового способу виробництва, в основі якого лежить наукове відкриття або новий спосіб використання товару; освоєння нового ринку збуту та ін. [2]. Результати аналізу трактувань сутності категорії «інновації» сучасними науковцями дозволяють дійти висновку, що частина економістів визначають інновації як кінцевий результат будь-якої діяльності, спрямованої на спрощення виробничих процесів та зниження трудомісткості людської праці [5; 7]. Подібне визначення інновацій дається також у методичному документі «Керівництво Осло», прийнятому ОЕСР [12]. З іншого боку, вчені-економісти зауважують, що наукова діяльність є процесом безкінечним, отже, кожне нововведення з часом удосконалюється. Тому інноваційний процес не можна вважати закінченим, таким, що має завершений результат. Виходячи з цього, науковці розглядають інновації як процес перетворення ідеї в матеріальний об'єкт, створення і поширення нововведень у суспільстві, виробництві та сільському господарстві [9].

Менш Г. зазначав, що інновації – це комерційне застосування наукових відкриттів, які не можна ототожнювати з винаходами [1]. Під останніми слід розуміти розробку нових продуктів або прийомів виробництва, які не використовуються у господарській діяльності та є релевантними. Інновації ж обумовлюють основоположні технологічні нововведення, реалізація яких сприяє створенню нових галузей в економіці, нових робочих місць і джерел доходів (базисні інновації), удосконаленню і покращенню діяльності робочих галузей виробництва, що зумовлюють підвищення якості та надійності існуючої продукції, розширенню сфер її застосування (інновації удосконалення).

На наш погляд, до розуміння інновацій необхідно підходити комплексно, а обґрунтовані науковцями підходи є не протилежними, а взаємодоповнюваними. Удосконалення і поява нових факторів виробництва є основою для створення нових характеристик і якостей готового продукту, а останнє, у свою чергу, є поштовхом для оновлення ресурсно-технологічної бази, інноваційних перетворень виробництва, розвитку людського капіталу, науки і техніки. Тому інновації можуть існувати як у формі нововведень в процесі виробництва, розподілу й обміну товарів і послуг, а також у формі кінцевого продукту, який призначений для споживання.

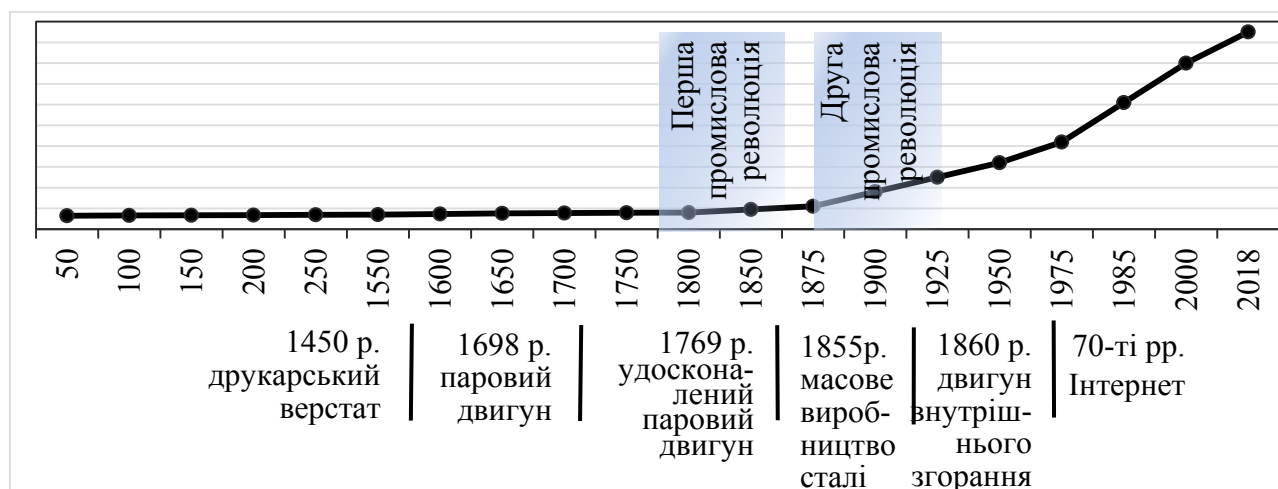

Рис. 1. Динаміка ВВП на душу населення у світовому господарстві унаслідок збільшення інновацій, млн \$ [13]

Інновації обумовлюють економічний розвиток. Найбільш яскраво це проявилось у XVIII ст., коли спостерігалось інтенсивне економічне зростання, стимульоване введенням нових технологічних рішень у виробництво, появою нових товарів та послуг, нових способів організації виробництва та залучення капіталу, нових галузей і видів економічної діяльності. Перша (1760–1840 рр.), а згодом і друга промислова революції (1860–1920 рр.) мали своїм наслідком значне підвищення ВВП на душу населення у світовому господарстві (рис. 1).

На сучасному етапі розвитку саме інновації можуть стати основою для третьої промислової революції. Згідно прогнозів фахівців це може відбутися за рахунок інновацій у сфері високих технологій, зокрема, масового впровадження у виробництво технологій зі штучним інтелектом. За даними PwC очікується, що до 2030 р. світовий ВВП зросте на 14 % (до 15 трлн \$) саме за рахунок штучного інтелекту. Одночасно це обумовить витіснення людської праці з виробництва. Однак, якщо брати до уваги висновки більшості науковців, такі технологічні зрушення матимуть своїм наслідком не тільки значне скорочення робочих місць, але і появу нових професій та нових сфер людської діяльності, що призведе до переливу робочої сили у ці нові сфери.

Унаслідок інновацій підвищується продуктивність праці, оскільки нові технології дозволяють виробляти значно більшу кількість товарів та надавати послуги у коротший проміжок часу. Зокрема, значне підвищення продуктивності праці спостерігалось протягом чотирьох десятиліть після завершення II Світової війни. При однаковій вартості товарів операційні витрати зменшилися, а прибуток збільшився, у т. ч. за рахунок збільшення обсягів постачання товарів.

За рівнем Глобального інноваційного індексу, який розраховує Всесвітня організація інтелектуальної власності, до топ-10 інноваційних країн світу відносяться Швейцарія, Швеція, США, Нідерланди, Великобританія, Фінляндія, Данія, Сінгапур, Німеччина, Ізраїль. У цьому рейтингу значно покращили свої позиції Республіка

Корея, Китай, Канада, Ісландія, Гонконг. Україна посіла 47 місце серед 129 країн, які досліджувалися. Так, серед основних сфер інноваційного розвитку країн світу – розвиток освіти та науки, технологічний розвиток виробництва, НІОКР, інновації в сфері послуг, новації в сфері інформаційних та комунікаційних технологій, цифровізація послуг державних установ, інноваційний розвиток інфраструктури, розвиток людського капіталу. Особливу увагу у цих країнах приділяють створенню сприятливих економічних та інституційних умов для розробки і захисту об'єктів інтелектуальної власності. Тут діє спрощена система отримання патентів та корисних моделей та кредитів для реалізації інноваційних проектів, створено сприятливі умови для іноземних інвестицій в інноваційні розробки, захисту прав інвесторів, підвищення якості наукових розробок та публікацій, існує вільний доступ людини до необхідних знань та освіти, прозора і надійна нормативно-правова база в сфері інновацій.

На сучасному етапі розвитку у розвинених країнах 80–90 % приросту ВВП досягається саме за рахунок інноваційних технологічних процесів, які впроваджуються у всіх сферах людської діяльності (від роботизованого виробництва мікросхем та чіпів до сільського господарства) [14]. Основою інноваційної діяльності є витрати країн на наукові дослідження і розробки, частка яких обумовлює обсяги високотехнологічного експорту країни та її місце у рейтингу конкурентоспроможності (рис. 2). В Україні ж витрати на наукові дослідження постійно скорочувалися з 0,74 % у 2010 р. до 0,43 % у 2019 р. (рис. 3), коли цей показник досяг найвищого рівня. Державне фінансування покриває 45 % оплати праці та 25 % вартості комунальних послуг.

Як засвідчує світовий досвід, найнижчий рівень державних витрат на наукові дослідження і розробки повинен складати не менше 0,5 % від ВВП. В Україні, починаючи з 2016 р., коли обсяг витрат на наукові дослідження в Україні впав до 15 % порівняно з рівнем витрат у 1990 р., і до сьогодні маємо показники, значно менші вказаного рівня. Це пояснюється такими негативними тенденціями

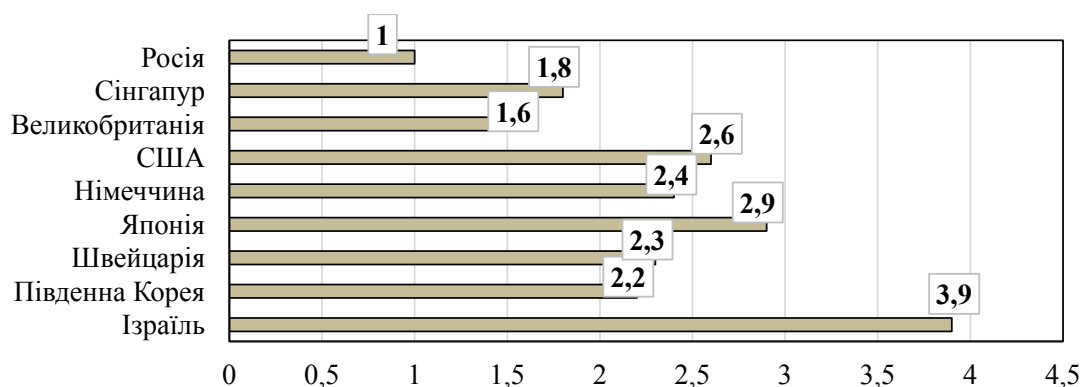

Рис. 2. Витрати на науку і дослідження у ВВП країн світу у 2018 р., % [15]

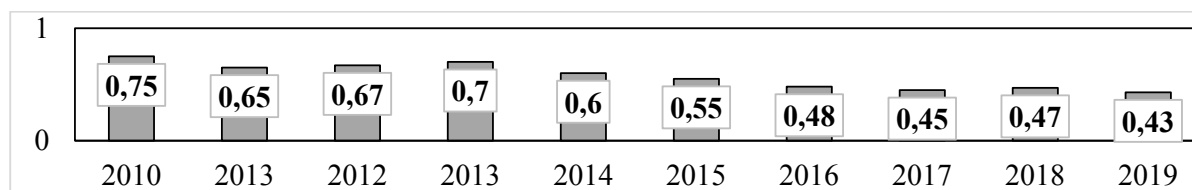

Рис. 3. Витрати на наукові дослідження в Україні у 2010–2019 рр., % від ВВП [16]

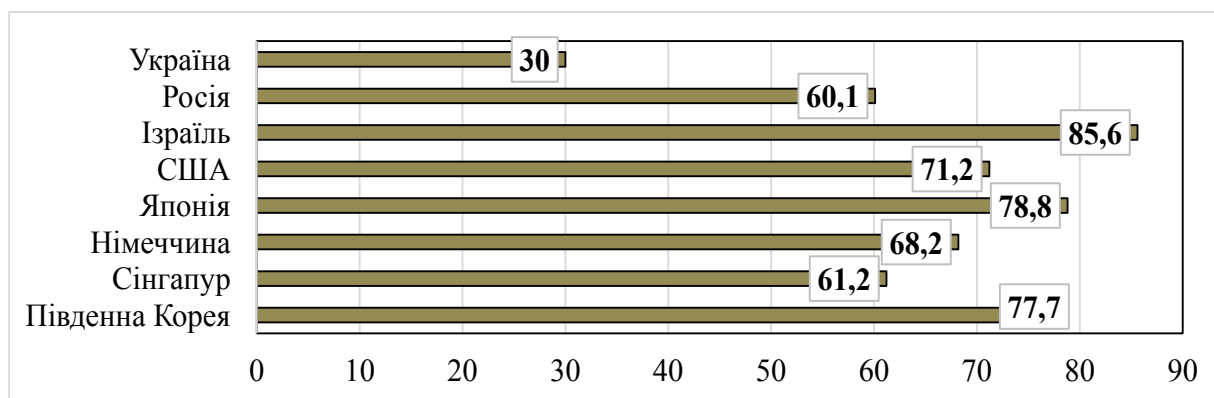

Рис. 4. Витрати на науку підприємницького сектору в загальному обсязі витрат у 2017 р., % [17]

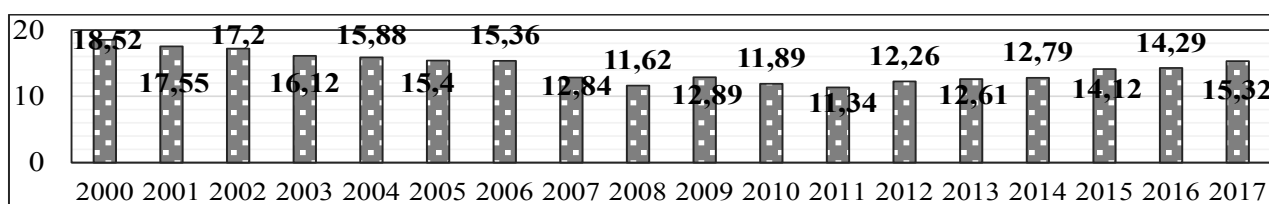

Рис. 5. Світовий високотехнологічний експорт у 2000–2017 рр., % [18]

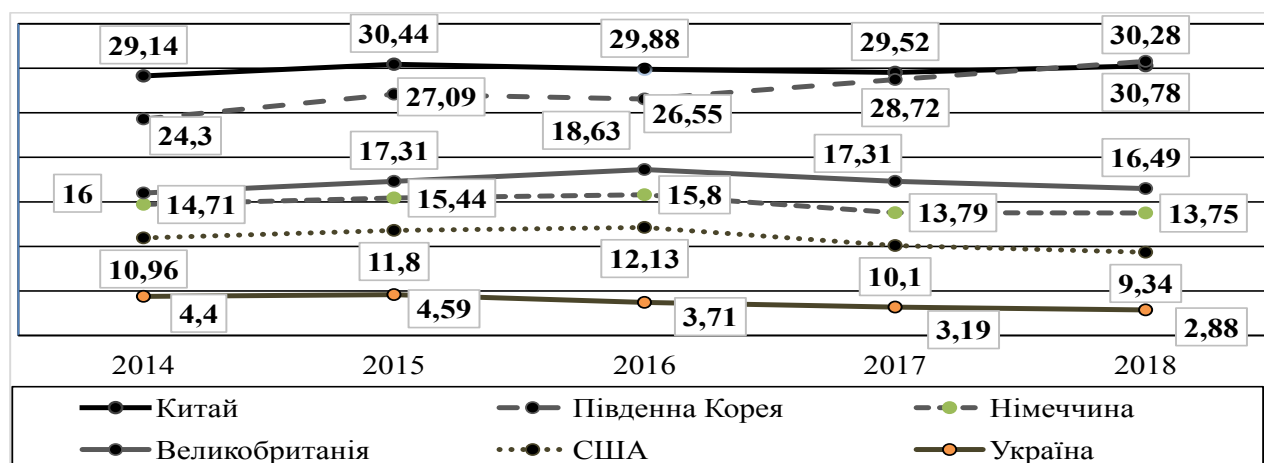

Рис. 6. Частка експорту високих технологій у загальному обсязі експорту деяких країн світу у 2014–2018 рр. (%) [18]

в українській економіці як падіння рівня промислового виробництва і ВВП, високий рівень інфляції, загострення економічної і політичної кризи, військові дії на території України та ін. Така ситуація мала своїм наслідком значне скорочення витрат на розвиток та інновації, на науку і дослідження, які досягли мізерного рівня порівняно з розвиненими країнами. Це, у свою чергу, призвело до зменшення кількості та зниження якості нових розробок, зробило неможливим впровадження наявних наукових продуктів, обумовило зниження конкурентоспроможності підприємств і їх закриття, а також зникнення цілих галузей промисловості України.

У розвинених країнах наукові дослідження, як правило, спонсорує бізнес, і частка витрат цього сектору складає 60–85 % від їх загального обсягу (рис. 4). Згідно зі статистичними даними Світового банку, світовий високотехнологічний експорт у 2012–2017 рр. характеризується позитивною динамікою. Найвищий рівень цього показника у загальному обсязі експорту країн світу складає

18,52 % у 2000 р., а відповідно найнижчий був зафіксований у 2011 р. – 11,34 % (рис. 5). У 2012–2017 рр. спостерігається збільшення показника світового високотехнологічного експорту з 12,26 % у 2012 р. до 15,32 % у 2017 р.

Аналіз тенденцій інноваційної діяльності у країнах світу дозволяє дійти висновку, що нові технології формують досить значну частину експорту розвинених країн світу (рис. 6).

Так, світовими лідерами у сфері експорту високих технологій є Китай, Південна Корея та Німеччина. Зокрема, у 2018 р. частка Південної Кореї склала 30,78 %, а Китаю – 30,28 % від загального обсягу експорту загальною вартістю 731,89 млрд \$. Китай спеціалізується на експорті високих технологій у сфері машинобудування, виробництва обладнання, електротехнічної продукції та пристроїв. При цьому у 2000 р. частка високих технологій в експорті цієї країни не перевищувала 11 %. Німеччина, яка є лідером за рівнем розвитку високих технологій в ЄС, постійно нарощує обсяги експорту високотехнологічної продукції, зокрема, у 2000–2018 рр. тут спостерігалось

збільшення цього показника у 2,25 рази. Експорт високих технологій США, навпаки, скоротився до 156,36 млрд \$ (на 22 %) у зазначеному періоді, що пов'язано з процесом деіндустріалізації. Високі темпи росту високих технологій є характерними для Сінгапуру, який у порівнянні з 2000 р. збільшив свою частку більш ніж на 70 % у 2018 р. – до 155,4 млрд доларів, що майже дорівнює показнику США. Крім зазначених країн, до першої десятки країн-лідерів відносяться Франція, Японія, Малайзія, Нідерланди, Великобританія.

Необхідність розширення високотехнологічного виробництва та розвитку інновацій в Україні не викликає сумніву. Якісні зміни технологічної структури економіки досягаються тільки за умови спрямування інвестиційних вкладень до вищих технологічних укладів, які сьогодні повинні стати пріоритетними. З нашої точки зору, в першу чергу слід зосередитися на якісних змінах та інноваційному розвитку виробництва авіа- і космічної техніки, супутників Інтернет- і мобільного зв'язку, комп'ютерних технологій і програмного забезпечення, фармацевтичної і медичної високоточної техніки, енергетичного машинобудування. Одночасно є необхідними інвестиції у розробку технологій, заснованих на використанні штучного інтелекту, технологій очищення і вторинного використання метану і вуглецю, виробництва надпровідникових агрегатів і двигунів, інноваційних розробок в сфері нано- і біотехнологій, які активно розвиваються вітчизняними вченими, але не отримали масового застосування [19].

Підходити до вирішення проблеми активізації інноваційної діяльності в Україні слід системно. Основою для інноваційного розвитку України повинна бути відповідна економічна стратегія і політика держави у цій сфері. Основними інструментами ефективної реалізації інновацій в Україні може стати: організація спільних інноваційних проєктів держави та приватного сектору у сфері виробництва високотехнологічних товарів і послуг, які можуть забезпечити економічний прорив, а також спільного будівництва об'єктів інфраструктури; співпраця науковців та підприємств з метою трансферу наукових відкриттів і технологій у реальне виробництво та отримання комерційних результатів від наукової діяльності; прискорена підготовка висококваліфікованих спеціалістів

для розвитку нових видів і сфер економічної діяльності; збільшення видатків бюджету на освіту та науку; державна підтримка інвестицій бізнес-сектору в інновації на основі прийняття законодавчих актів, які стимулювали би інноваційну діяльність суб'єктів господарювання, забезпечували мінімальне втручання у їхню діяльність та формували сприятливий інвестиційний клімат в Україні.

Розвинені країни напрямом економічного розвитку обрали саме розширення інновацій. Так, країни ЄС розглядають активізацію інноваційної діяльності в якості ефективного інструменту підтримання конкурентоспроможності, про що зазначено у стратегії економічного розвитку «Європа-2020». Остання передбачає створення Інноваційного союзу, діяльність якого спрямована на активізацію інноваційної діяльності промислових підприємств країн ЄС, здійснення спільних інновацій у сфері послуг, створення єдиного ринку інновацій, який дозволить нівелювати економічну нерівність між країнами-учасницями, зменшити негативний вплив на навколишнє середовище та подолати етап рецесії на сучасному етапі розвитку європейської економіки.

Висновки. Проведений нами аналіз дозволив дійти висновку, що інновації виступають одним із ключових важелів соціально-економічного розвитку країн світу, оскільки формують засади для збільшення ВВП, підвищення продуктивності праці, підтримання їх конкурентоспроможності, реалізації кількісно-якісних змін у продуктивних силах та виробничих відносинах. Інновації стимулюють інтенсивне суспільне відтворення, обумовлюють прогрес ресурсно-технологічної бази. Виявлені нами тенденції свідчать, що розвинені країни розширюють інновації, сприяють розвитку науки й техніки, збільшують фінансування досліджень і розробок, розширюють високотехнологічний сектор, створюють сприятливе економічне та інституційне середовище для активізації інноваційної діяльності. Одночасно з цим в Україні інновації не є пріоритетом для підприємств, що вимагає проведення державою відповідної економічної політики, спрямованої на активізацію інноваційної діяльності, а також розвиток науково-технологічного сектору економіки, що є перспективами подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Менш Г. Технологический пат: инновации преодолевают депрессию. Москва: Экономика, 2001. 211 с.
2. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Москва: Прогресс, 1982. 401 с.
3. Бажал Ю. М. Развитие инновационной деятельности у знансєвому трикутнику «державна-університети-промисловість». *Економіка і прогнозування*. 2015. № 1. С. 76–88.
4. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за ред. В. М. Гейця та ін. Київ, 2015. 336 с.
5. Федулова Л. І., Бажал Ю. М., Осєцький В. Л. Технологічний імператив стратегії соціально-економічного розвитку України: монографія. Київ, 2011. 656 с.
6. Чухно А. А. Становлення еволюційної парадигми економічної теорії. Київ: НДФІ, 2007. 712 с.
7. Яковец Ю. В. Эпохальные инновации XXI века: монография. Москва: Экономика, 2004. 439 с.
8. Поплавський М. В. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної активності підприємств України на сучасному етапі. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2017. Вип. 17. С. 83–90.
9. Полозова Т. В., Кривцун Д. Ю. Інноваційна діяльність підприємства та економічна сутність інноваційного процесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. «Економіка і менеджмент»*. 2015. Вип. 12. С. 108–113.
10. Смесова В. Л., Іщенко І. О. Інновації як основа підвищення якості продукції та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. «Економіка і менеджмент»*. 2020. № 43.
11. Бабина О. С., Бойчук М. С. Механізм стимулювання інноваційного розвитку підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2014. № 9. С. 49–56.
12. Керівництво Осло. Рекомендації щодо збору та аналізу даних стосовно інновацій: навч. посіб. Київ: УКРІНТЕІ, 2009. 163 с.
13. Reamer A. The Impacts of Invention on Economic Growth – A Review of the Literature. The George Washington Institute Of Public Policy. 2014.

14. Чулок А.А. Показатели эффективности инноваций на макроуровне: основные тенденции и результаты расчёта инновационного индекса *Инновации*. 2006. № 3. С. 50–53.
15. Расходы на НИОКР. URL: <https://knoema.ru/atlas/topics/Исследования-и-разработки/Затраты-на-НИОКР/Расходы-на-НИОКР-в-процент-к-ВВП> (дата звернення: 11.07.2020)
16. Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт за 2010-2019 рр. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ni/vvndr_vr/vvndr_vr_u.htm (дата звернення: 11.07.2020).
17. Егоров Н. Сравнительный анализ финансовых затрат стран мира и России на исследования и разработки. URL: https://www.researchgate.net/publication/338235349_Sravnitelnyj_analiz_finansovyh_zatrat_stran_mira_i_Rossii_na_issledovaniya_i_razrabotki (дата звернення: 11.07.2020).
18. High-technology exports. Worldbank. URL:
19. https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD?end=2019&most_recent_value_desc=true&start=2007 (дата звернення: 11.07.2020).
20. Смєсова В. Економічні інтереси в системі відтворення економічних відносин суспільства: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.01. Дніпро, 2020. 586 с.

References:

1. Mensh, G. (2001) *Tekhnologicheskij pat: innovatsii preodolevayut depressiyu* [Technological stalemate: innovations overcoming depression]. Moscow: Ekonomika. (in Russian).
2. Shumpeter, Y. A. (1982) *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya* [Theory of economic development]. Moscow: Progress. (in Russian).
3. Bazhal, Yu. M. (2015) Rozvitok innovatsiynoi diyal'nosti u znannevomu trikutniku «derzhava-universiteti-promislovist'». [Development of innovative activity in the known triangle “state-universities-industry”] *Yekonomika i prognozuvannya*, no. 1, pp. 76–88.
4. Gejcz, V. M. (ed.) (2015) *Innovacijna Ukrayina 2020* [Innovative Ukraine 2020]. Kyiv: Nacional'na akademiya nauk Ukrayiny'. (in Ukrainian).
5. Fedulova, L. I., Bazhal, Yu. M., Osecz'ky'j, V. L. (2011) *Texnologichny'j imperaty'v strategiyi social'no-ekonomichnogo rozvy'tku Ukrayiny'* [Technological imperative of the strategy of socio-economic development of Ukraine]. Kyiv: Nacional'na akademiya nauk Ukrayiny'. (in Ukrainian).
6. Chuxno, A.A. (2007) *Stanovlennya evolyucijnoyi parady'gmy' ekonomichnoyi teorii* [Formation of the evolutionary paradigm of economic theory]. Kyiv: NDFI. (in Ukrainian).
7. Yakovets, Yu.V. (2004) *Epokhal'n-yye innovatsii KHKHI veka* [Epochal innovations of the XXI century]. Moscow: Ekonomika. (in Russian).
8. Poplavs'ky'j, M. V. (2017) *Problemy' ta perspekty'vy' rozvy'tku innovacijnoyi akty'vnosti pidpry'emstv Ukrayiny' na suchasnomu etapi* [Problems and prospects of development of innovative activity of Ukrainian enterprises at the present stage]. *Zbirny'k naukovy'x prac' Xarkivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universy'tetu im. G.S. Skovorody' «Ekonomika»*, vol. 17, pp. 83–90.
9. Polozova, T. V., Kry'vczun, D. Yu. (2015) *Innovacijna diyal'nist' pidpry'emstva ta ekonomichna sutnist' innovacijnogo procesu* [Innovative activity of the enterprise and the essence of the innovation process]. *Naukovy'j visny'k Mizhnarodnogo humanitarnogo universy'tetu. «Ekonomika i menedzhment»*, vol. 12, pp. 108–113.
10. Smiesova, V. L., Ishchenko, I. O. (2020) *Innovatsii yak osnova pidvyshchennia yakosti produktsii ta zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpryiemstva* [Innovation as the basis of increasing product quality and ensuring competitiveness of the enterprise]. *Naukovy'j visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. «Ekonomika i menedzhment»*. no 43.
11. Baby'na, O. Ye., Bojchuk, M. S. (2014) *Mexanizm sty'mulyuvannya innovacijnogo rozvy'tku pidpry'emstva* [Mechanism for stimulating innovative development of the enterprise]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 9, pp. 49–56.
12. UKRINTEI (2009) *Kerivny'ctvo Oslo. Rekomendaciyi shhodo zboru ta analizu dany'x stosovno innovacij* [The Oslo Manual. Recommendations for collecting and analyzing innovation data]. Kyiv: UKRINTEI. (in Ukrainian).
13. Reamer, A. (2014) *The Impacts of Invention on Economic Growth – A Review of the Literature*. (PhD Thesis), Washington: The George Washington Institute Of Public Policy.
14. Chulok, A. A. (2006) *Pokazateli effektivnosti innovatsiy na makrourovne: osnovn-yye tendentsii i rezul'taty rascheta innovatsionnogo indeksa* [Indicators of innovation performance at the macro level: main trends and results of calculating the innovation index] *Innovations*, vol. 3, no. 90, pp. 50-53.
15. Rashodyi na NIOKR. URL: <https://knoema.ru/atlas/topics/Issledovaniya-i-razrabotki/Zatraty-na-NIOKR/Rashodyi-na-NIOKR-v-procent-k-VVP> (data zvernennya: 11.07.2020).
16. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2020) *Vytraty na vykonannya naukovykh doslidzhen i rozrobok za vydamy robit za 2010-2019 rr.* URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ni/vvndr_vr/vvndr_vr_u.htm (data zvernennia: 11.07.2020)
17. Egorov, N. (2018) *Sravnitelnyiy analiz finansovyih zatrat stran mira i Rossii na issledovaniya i razrabotki.* URL:https://www.researchgate.net/publication/338235349_Sravnitelnyj_analiz_finansovyh_zatrat_stran_mira_i_Rossii_na_issledovaniya_i_razrabotki (data zvernennya: 11.07.2020).
18. Worldbank. (2020) High-technology exports. URL:
19. https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD?end=2019&most_recent_value_desc=true&start=2007 (дата звернення: 11.07.2020).
20. Smiesova, V. L. (2020) *Ekonomichni interesy v systemi vidtvorennia ekonomichnykh vidnosyn suspilstva: dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.01. Dnipro. 586 p.*

ИННОВАЦИИ КАК ОСНОВА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАН МИРА

Аннотация. В статье обоснованы теоретико-методологические основы инноваций и определено влияние инноваций на социально-экономическое развитие общества. Проведен анализ состояния и тенденций инновационного развития стран мира и Украины. Выявлены основные сферы инновационного развития стран – инновационных лидеров, проанализированы экономические и институциональные условия, созданные в этих странах для развития инноваций. Определены основные проблемы и факторы, ограничивающие реализацию инноваций в Украине. Обоснованы основные инструменты активизации инновационного развития отечественной экономики. Доказана необходимость системного решения указанной проблемы и реализации государством политики, направленной на стимулирование инновационной активности предприятий и реализации инновационных проектов совместно государством и бизнесом.

Ключевые слова: экономическое развитие, инновации, инновационная деятельность, инновационная политика, мировое хозяйство.

INNOVATION AS THE BASIS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF COUNTRIES

Summary. One of the pressing problems of the current stage of economic development is the construction of a society in which there are favorable conditions for the creation and implementation of innovations. The solution to this problem requires a scientific analysis of the state and prospects for the development of innovative activity in the countries of the world, as well as a justification of the impact of innovation on the economic and social development of society. The aim of the article is to analyze the trends of innovation in the countries of the world, identify factors and justify the main directions of stimulating innovative development in Ukraine. The article substantiates the theoretical and methodological foundations of innovation and determines the impact of innovation on the socio-economic development of society. The analysis of the state and trends of innovative development of the countries of the world and Ukraine. The main areas of innovative development of countries - innovative leaders are identified, the economic and institutional conditions created in these countries for the development of innovations are analyzed. The main problems and factors limiting the implementation of innovations in Ukraine are identified. The main levers of activating the innovative development of the domestic economy are substantiated. The necessity of a systematic solution to this problem and the implementation of the state policy aimed at stimulating the innovative activity of enterprises and the joint implementation of innovative projects by the state and the business sector is proved. The tools for the effective implementation of innovations in Ukraine can be: the organization of joint innovation projects of the state and the private sector in the production of high-tech goods and services, the joint construction of high-tech infrastructure; cooperation of scientists and enterprises in order to transfer scientific discoveries and technologies; accelerated training of highly qualified specialists for the development of new types of economic activity; increased budget expenditures on education and science; government support for investment in innovation.

Keywords: economic development, innovation, innovation, innovation policy, world economy.